

año el Ministerio de Cultura. Las bibliotecas deberían tomar buena nota respecto a algunos de los datos; por ejemplo, que tan solo 1'3 libros leídos de cada 10 procede de una biblioteca pública. En este punto, cabría preguntarse si la oferta de títulos en nuestras bibliotecas está a la altura de los intereses o apetencias de los lectores.

Otro dato que salta a la luz, y que guarda relación con la pregunta de la cantidad de libros leídos a lo largo del año, es que los entrevistados dicen necesitar algo más de un mes para leer un libro, concretamente 35 días. Nuevamente podemos preguntarnos si se ajusta ese plazo a los períodos de préstamo que se ofrecen en las bibliotecas españolas hoy por hoy. Las bibliotecas deberían prestar atención a este dato y tomar nota a la hora de fijar normas o dictar reglamentos. La ficha técnica de la muestra da los datos en los que basó el muestreo. Se realizaron exactamente 2.348 encuestas entre individuos de ambos sexos, desde 7 hasta 70 años de edad, a razón de 233-236 entrevistas en cada ciudad/muestreo, ello, siguiendo rutas aleatorias hasta determinar a qué hogar y a qué individuo concreto de ese hogar va destinada la encuesta. Para terminar, únicamente comentar que dada la dispersión geográfica y la variedad de las ciudades y de los servicios bibliotecarios ofrecidos, resulta difícil sacar conclusiones sobre los datos conjuntos y los indicadores medios.

Sin embargo, si serán datos importantes y aprovechables para llevar a cabo una buena gestión y planificación, por

parte de las administraciones locales responsables de las bibliotecas en las ciudades objeto de este estudio.

Lola Miñaró

Observaciones del Reyno de Valencia

Antonio José Cavanilles

Valencia: Faximil Edicions Digital, 2001, CD-ROM

ISBN: 84-931851-3-2

Edición facsímil del ejemplar perteneciente al Fondo

Nicolau Primitiu de

la Biblioteca Valenciana.

La vida i obra de l'il·lustrat valencià Antoni Josep Cavanilles va transcórrer paral·lelament a un dels períodes més fecunds de la cultura valenciana, la que es va iniciar a la primera meitat del segle XVIII. Formava part conjunta-ment amb altres valencians (Pérez Bayer, Vicente Blasco, Monfort, etc.) d'un selecte grup d'intel·lectuals que desplegaven la seua activitat fora de les fronteres del territori valencià i que participaven activament en la modernització científica d'Espanya. Cavanilles pertany a una generació molt complexa, que enllaça les utopies reformistes de la Il·lustració amb les propostes liberals gaditanes. L'eclesiàstic valencià, que va ocupar un lloc preminent dins la història de la botànica, assajà d'incorporar Espanya i les colònies americanes als cercles acadèmics europeus, com queda palès en el seu brillant currículum professional. A més d'autor de les més importants obres de botànica i història natural de l'èpo-

ca, fou promotor de publicacions com "Anales de Historia Natural" i del "Seminario de Agricultura", director del "Real Jardín Botánico" de Madrid (1801-1804) i membre de prestigioses acadèmies europees.

La seua obra menys botànica i més territorial "Observaciones sobre la Historia natural, Geografia, Agricultura, Población y Frutos del Reyno de Valencia", publicada en dos volums entre 1795 i 1797, mereix una especial consideració per als valencians. Més de dos-cents anys després continua sent un llibre clàssic sobre la societat i el territori valencià. S'inclou dins del grup de llibres de temàtica territorial apareguts a Espanya per aquelles dècades. Tots tenen en comú la descripció de dominis on aleshores s'estaven aplicant polítiques de foment de la riquesa. Aquestes publicacions mantenen unes característiques que també es poden observar amb molts llibres editats a Europa i Amèrica a la segona meitat del segle XVIII, en els quals el territori focalitzà les observacions dels diversos autors. La seua metodologia de treball va contribuir de manera important al desenvolupament del positivisme científic. Cavanilles va dur a terme les observacions d'història natural i d'agricultura pel regne de València, durant els anys 1791, 1792 i 1793, per ordre del rei Carles IV. Entre l'inici del viatge (primavera del 1791) i l'edició del tom segon i últim de les "Observaciones" (primavera del 1797) tres secretaris d'Estat, Floridablanca, Aranda i Godoy, gestionaren la greu crisi de la monarquia catòlica.

Varen ser anys d'inestabilitat política que Cavanilles va superar adaptant-se a les circumstàncies sorgides dels successius equilibris polítics. En el pròleg de les "Observaciones" es mostra l'actitut amb la qual l'autor va observar un territori estimat i viscut. Aquestes pàgines inicials, escrites després d'intensos itineraris, ordenen les experiències i informacions recollides. Es una perfecta demostració de com organitzar i generalitzar els resultats de mesos d'enquestes, de càlculs demogràfics, d'elaboracions cartogràfiques, etc. Es fa palesa la visió de Cavanilles com el viatger il·lustrat convençut del seu ofici naturalista, la estima per la seua terra i el seu compromís amb el progrés i la felicitat de l'espècie humana. L'edició d'aquesta obra va generar diverses polèmiques botàniques, agràries i fins i tot lingüístiques. No obstant això, les crítiques varen ser prompte oblidades, havia nascut un llibre de temàtica valenciana de referència obligada, la importància de la qual encara perdura.

Cal agrair, doncs, l'aparició d'aquest CD que conté els dos volums de las "Observaciones". Els avanços tecnològics han significat molt en tots els camps del saber, també en el de la documentació, que permet conservar obres tant importants com la que ens ocupa en un suport digital. Aquesta edició facsímil digitalitzada permet la consulta dels dos volums mitjançant un sol índex comú, així com la utilització de les il·lustracions que Cavanilles inclou en l'obra de manera independent. Esperem que iniciatives com aquesta continuent produint-se, ja que és una de les maneres de fer més accessible el nostre patrimoni cultural.

Empar Costa

